

5/2018

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 3
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 5

➔ VAHVISTETUT LAIT

- **Laki työsopimuslain muuttamisesta, laki työaikalain 18 ja 35 §:n muuttamisesta, laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnista annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja laki työttömyysturvalain muuttamisesta (377-380/2018)**

HE 188/2017
TyVM 4/2018

Lait tulivat voimaan 1.6.2018.

Laeilla parannetaan vaihtelevaa työaikaa noudattavien työntekijöiden asemaa. Vaihtelevan työajan sopimusten käyttöalaa rajoitetaan tilanteisiin, joissa työnantajalla on vaihteleva työvoimatarve. Työnantajan on vaihtelevan työajan sopimuksia käyttäessään annettava työntekijälle selvitys työvoimatarpeestaan. Työntekijän oikeus sairausajan palkkaan ja irtisanomissajan palkkaan varmistetaan siten, ettei työnantaja pysty yksipuolisesti työnjohtotoimin vaikuttamaan niiden määrään. Työntekijän mahdollisuuksia ennakoita tulevia työvuoroja parannetaan muuttamalla työaikalain työvuoroluetteloa ja lisätyösuostumusta koskevia säännöksiä. Työttömyysturvalain työstä eroamista ja työstä kieläytymistä koskevista säännöksistä otetaan tietyin edellytyksin huomioon tilanteet, joissa työtä ei tosiasiallisesti ole ollut tarjolla tai joissa työstä maksettava palkka jää pieneksi.

- **Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta, laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta, laki esitutkintalain 10 luvun muuttamisesta ja laki sakon täytäntö-**

töönpanosta annetun lain muuttamisesta (422-425/2018)

HE 200/2017
LaVM 18/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2019.

Muutoksilla kevennetään oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa. Käräjäoikeuden yhden tuomarin kokoonpanon päätösvaltaa rikosasioissa laajennetaan. Korkeimman oikeuden kokoonpanoja kevennetään eräissä asiaryhmissä. Syytetyn velvollisuutta olla henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä lievennetään. Videoyhteyden käyttöä oikeudenkäynnissä laajennetaan. Sakon täytäntöönpanosta annettua lakia muutetaan siten, että sakon maksamiseen voi saada maksuaikaa vielä muuntorangaisuksen tuomitsemisen jälkeenkin.

- **Laki arvonlisäverolain muuttamisesta (416/2018)**

HE 25/2018
VaVM 4/2018

Laki tulee voimaan 1.1.2019.

Arvonlisäverolakiin tehdään arvoaseteiden arvonlisäverotusta koskevasta Euroopan unionin direktiivistä johtuvat muutokset.

- **Laki perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä, laki saatavien perinnästä annetun lain 10a §:n muuttamisesta, laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta ja laki Harmaan talouden selvityksiköistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta (411-414/2018)**

HE 206/2017
TaVM 3/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2019.

Laki perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä korvaa nykyisen perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain. Perintätoimintaa saa harjoittaa vain sellainen yksityinen elinkeinonharjoittaja tai

oikeushenkilö, joka on merkitty perintätoiminnan harjoittajien rekisteriin. Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo perintätoiminnan harjoittajia ja voi puuttua epäasianmukaisesti harjoitettavaan perintätoimintaan pakkokeinoin.

- **Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (439/2018)**

HE 190/2017
LaVM 3/2018

Laki tulee voimaan 1.9.2019.

Summaaristen riita-asioiden käsittely keskitetään rajoitettuun määrään käräjäoikeuksia. Oikeushenkilön, elinkeinonharjoittajan, ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön sekä oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan on toimitettava summaaristen riita-asioiden haastehakemukset käräjäoikeuden tietojärjestelmään käyttäen oikeushallinnon tiedonsiirtoyhteyttä tai verkkopohjaista asiointiliittymää. Haasteen puhelintiedoksianto mahdollistetaan kaikissa summaarisissa riita-asioissa.

- **Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta, laki kiinteistörekisterilain 2 §:n muuttamisesta, laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta ja laki palstatilain muuttamisesta itsenäisiksi tiloiksi annetun lain kumoamisesta (463-466/2018)**

HE 205/2017
MmVM 5/2018

Lait tulevat voimaan 1.8.2018.

Lakien muuttamisella mahdollistetaan uuden kolmiulotteisesti määritellyn kiinteistörekisteriyksikön eli kolmiulotteisen kiinteistön muodostaminen maanpinnan alaja yläpuoliseen tilaan asemakaava-alueella.

▶ HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 65/2018 vp) eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että rikoslakiin tehtäisiin maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan uudistuksen edellyttämät tekniset muutokset vaalirikoksia koskevaan yleisten vaalien ja yleisen äänestyksen määritelmään, lapsen omavaltaista huostaanottoa koskevaan syyteoikeus- ja kuulemisäännökseen, rikoksia julkista taloutta vastaan koskevan rikoslain luvun avustuksen määritelmään sekä virkarikoksia koskevan rikoslain luvun virkamiestä ja julkista luottamustehtävää hoitavan henkilön määritelmiin. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian yhdenmukaisesti niiden perusteena olevien maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan uudistuksen osien voimaantulon kanssa.

● Hallituksen esitys (HE 68/2018 vp) eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kilpailulain säännöksiä, jotka liittyvät tarkastuksiin, tietojen-antovelvollisuuteen, tietojenvaihtoon viranomaisten välillä, priorisointisäännökseen ja väliaikaismääräyksiin. Kilpailulain neutraliteettisäännöksiin ehdotetaan lisättäväksi kirjanpidon eriyttämissäännös. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi harmaan talouden selvityksiköistä annettua lakia siten, että yksikkö voisi laatia velvoitteidenhoitoselvityksen tiettyjen kilpailunrajoitusten noudattamisen valvomiseksi ja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia siten, että verohallinto voisi antaa oma-aloitteisesti Kilpailu- ja kuluttajavirastolle verotustietoja. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Kilpailulain kirjanpidon eriyttämisvelvollisuutta koskevat säännökset ja tulevia maakuntia koskevat muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

● Hallituksen esitys (HE 71/2018 vp) eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan, että nykyinen ulosottolaitos organisoitaisiin yksiportaiseksi. Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostettaisiin yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2019.

● Hallituksen esitys (HE 88/2018 vp) eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Keskeisin tavoite on parantaa lapsen edun toteutumista lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Tavoitteena on myös saattaa lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta koskeva laki ajan tasalle siten, että se vastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia ja oikeuskäytäntöä. Lisäksi ehdotuksella pyritään vahvistamaan lapsen osallisuutta häntä koskevien asioiden käsittelyssä ja tehostamaan lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvien asioiden oikeuskäsittelyä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan samaan aikaan kuin äitiyslaki, joka tulee voimaan 1.4.2019.

● Hallituksen esitys (HE 94/2018 vp) eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja rikoslain 48 luvun 3 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi ympäristönsuojelulakiin säännökset uudesta ympäristölupamenetelyä kevyemmästä ennakkovalvonnallisesta ilmoitusmenettelystä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2019.

● Hallituksen esitys (HE 97/2018 vp) eduskunnalle laeiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain ja lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Lakiin tehtäisiin Euroopan unionin yleisestä tietosuojasetuksesta, henkilötietolain kumoamisesta ja rikoslain muutoksesta johtuvat muutokset.

● Hallituksen esitys (HE 98/2018 vp) eduskunnalle työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-alan henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lakeihin tehtäisiin Euroopan unionin yleisestä tietosuojasetuksesta ja henkilötietojen suojaa koskevan kansallisen lainsäädännön muutoksista johtuvat välttämättömät muutokset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia siten, että laissa säädettäisiin poikkeuksesta tietosuojasetuksen säätelyyn siltä osin kuin se koskee rekisteröidyn oikeutta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin.

▶ KORKEIN OIKEUS

KKO:2018:38

Kiinteistön kauppa – Kaupan purkaminen – Kanneaika – Velan vanhentuminen

Kiinteistön laatuvirheistä ajoissa ilmoittanut ja kaupan purkamista vaatinut ostaja oli pannut kaupan purkamista koskevan kanteen viireille yli neljä vuotta sen jälkeen, kun hän oli edellisen kerran ollut myyjiin yhteydessä kiinteistön virheiden vuoksi.

Purkuvaatimukseen ei sovellettu vanhentumislain 4 §:n mukaista kolmen vuoden vanhentumisaikaa, koska sitä koski maakaa- ren 2 luvun 34 §:n 3 momentin mukainen kymmenen vuoden kanneaika. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että ostaja oli kuitenkin passiivisuutensa vuoksi menettänyt oikeuden vaatia kaupan purkamista jo ennen kymmenen vuoden kanneajan umpeutumista.

VanhL 2 §
MK 2 luku 34 § 3 mom

KKO:2018:39

Työsopimus – Syrjintä

A oli työskennellyt 16.3.2011–31.7.2012 työnantajayhtiön palveluksessa lähes yhtäjaksoisesti kolmessa määräaikaisessa työsuh- teessa linja-autonkuljettajana. Yhtiö ei ollut viimeisen määräaikai- sen työsopimuksen jälkeen solmi- nut A:n kanssa uutta työsopimus- ta. Työterveyslääkäri ei A:n ylipai- non vuoksi ollut arvioinut A:n so-

pivuutta työhön eikä siten myöskään kirjoittanut A:lle sopiva työhön -lausuntoa. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevin perusteiden katsottiin, että yhtiö oli syrjinyt A:ta tämän terveydentilan perusteella. Ks. KKO:2018:31

KKO:2018:40

Työsopimus – Sairausajan palkka – Lakko

Työntekijä oli ollut vuosilomalla työtaistelun alkaessa. Työtaistelu koski työntekoa ns. OTO-vuoroilla. Loman päätyttyä hän oli jäänyt välittömästi sairauslomalle. Sairausloma oli alkanut samana päivänä kuin työntekijän ensimmäinen työtaistelun piirissä ollut työvuoro. Ensimmäisen sairauslomansa jälkeen työntekijä oli osallistunut työtaisteluun, minkä jälkeen hän oli jälleen ollut sairauslomalla OTO-vuorojensa aikana. Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että työntekijä oli oikeutettu sairausajan palkkaan ensimmäiseltä sairauslomajaksoltaan mutta ei hänen työtaisteluun osallistumisensa jälkeiseltä ajalta. (Ään.)

KKO:2018:41

Todistelu – Uusi todiste – Oikeudenkäyntimenettely – Preklusio

Hovioikeus oli tuominnut A:n rangaistukseen laittomasta uhkauksesta. Korkeimmalle oikeudelle tekemässään valituksessa A nimesi kuultavaksi uusia todistajia, jotka olivat hovioikeuden tuomion antamisen jälkeen suoritettussa lisätutkinnassa kertoneet tapahtumista tavalla, joka puhui A:n syyllisyyttä vastaan.

Korkein oikeus katsoi, että A oli vedonnut sellaiseen uuteen selvitykseen, joka lainvoiman saaneen tuomion purkamista koskevassa asiassa esitettyinä olisi johtanut tuomion purkamiseen. Tämän perusteella A:n sallittiin nimetä uudet todistajat vasta Korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 7 §:n preklusiosäännöksen estämättä.

OK 30 luku 7 §

KKO:2018:42

Kiinteistötoimitus – Moottorikelkkailureitin perustaminen – Reittitoimitus

Kunta oli hakenut lainvoimaisen reittisuunnitelman nojalla reittitoi-

mitusta maastoliikennelain mukaista moottorikelkkailureittiä varten. Reittitoimituksessa ei tulut tutkia maastoliikennelain 16 §:n 2 ja 3 momentin mukaisia reitin perustamisedellytyksiä, jotka on otettava huomioon jo silloin, kun kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee päätöksen reittisuunnitelman hyväksymisestä.

MaastoliikenneL 16 § 2 mom
MaastoliikenneL 16 § 3 mom

KKO:2018:43

Syyntakeisuus – Tappo

A oli tappanut äitinsä lyömällä tätä kahvakuulalla kahdeksan kertaa päähän. Teon tehdessään A oli ollut sekavuustilassa, joka oli aiheutunut pitkään jatkuneen alkoholin käytön lopettamisesta muutamaa päivää aikaisemmin. Mielentilalausannon mukaan A oli ollut itse aiheutetussa alkoholipsykoosissa.

Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei A:n sekavuustilassa ollut kysymys rikoslain 3 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua tilapäisestä tajunnan häiriöstä, johon tekijä oli itsensä saattanut. A:n katsottiin olleen teon tehdessään alentuneesti syyntakeinen.

RL 3 luku 4 § 4 mom

KKO:2018:44

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Rangaistuslajin valinta – Petos – Pahoinpitely

A:n syyksi oli luettu pahoinpitely ja kaksikymmentäviisi petosta. Kysymys rangaistuksen mittaamisesta.

KKO:2018:45

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Lieventämisperusteet

A oli noin puolentoista kuukauden ajan pitänyt hallussaan 3,8 kilogrammaa noin 13-prosenttista amfetamiinia. A:n tehtävänä laajassa rikoskokonaisuudessa oli ollut kätkeä huumausaine-erä ja palauttaa se pyydettyä takaisin. Jäätyään poliisin kiinniottamaksi A oli heti tunnustanut tekonsa ja osoittanut poliisille huumausaineen kätköpaikan.

Kysymys rangaistuksen mittamisesta ja erityisesti siitä, miten A:n epäitseenäinen ja muita osallisia rajoitetumpi asema huumausaineen kätkijänä sekä hänen pyrkimyksensä edistää rikoksen selvittämistä ja poistaa sen vaikutuksia vaikuttavat rangaistukseen.

RL 6 luku 3 §
RL 6 luku 4 §
RL 6 luku 6 § 3 kohta
RL 50 luku 2 §

KKO:2018:46

Työrikos – Työsyrintä

Työntekijä B oli tehnyt työsuojeluviranomaiselle käsittelypyynnön, joka koski sitä, että hänen esimiehensä kohteli häntä työpaikalla epäasiallisesti. Työsuojeluasian käsittelyn ollessa vireillä B:n työnantajana olevan yhdistyksen hallitus oli päättänyt irtisanoa B:n työsuojelun.

Korkein oikeus katsoi, että käsittelypyynnön tekeminen työsuojeluviranomaiselle oli työsyrintää koskevassa rangaistussäännöksessä tarkoitettua ammatillista toimintaa. Kun pyynnön tekemisen katsottiin tosiasiallisesti vaikuttaneen hallituksen päätökseen irtisanoa B:n työsuojelun, B:n esimies, joka oli hallituksen jäsenenä äänestänyt irtisanomisen puolesta, tuomittiin rangaistukseen työsyrintästä.

RL 47 luku 3 § 2 kohta

KKO:2018:47

Varkaus – Törkeä varkaus

A oli anastanut koulusta kannettavia tietokoneita ja muuta elektroniikkaa noin 6000 euron arvosta. Anastamisen kohteena ollutta omaisuutta ei pidetty törkeän varkauden tunnusmerkistöissä tarkoitettulla tavalla erittäin arvokkaana. A:n syyksi luettiin varkaus.

RL 28 luku 1 §
RL 28 luku 2 §

KKO:2018:48

Välimiesmenettely – Välitystuomion kumoaminen

Kantaja oli välimiesmenettelyssä vaatinut vastaajalta vahingonkorvausta. Vastaja oli vastauksessaan vastustanut vaatimusta perusteettomana lausumatta yksilöidysti vaatimuksen määrästä. Vastauksellisen käsittelyn jälkeen toimitamassaan kirjallisessa loppulau-

sunnossa vastaaja oli esittänyt, että kanteessa vaadittuun määrään sisältyi sellaisia eriä, joista hän ei voinut olla vastuussa kanteessa esitetyillä perusteilla. Välimies oli jättänyt vastaajan vaatimuksen määrää koskevat huomautukset huomiotta, koska ne oli esitetty vasta loppulausunnossa.

Välimiehen ei katsottu laiminlyöneen varata välimiesmenettelystä annetun lain 41 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla asianosaisille tarpeellista tilaisuutta ajaa asiaansa. Väilytuomiota ei kumottu.

L välimiesmenettelystä 41 § 1 mom 4 kohta

KKO:2018:49

Alkoholi – Alkoholirikos – Euroopan unionin oikeus

A oli virolaisen yhtiön puolesta ja yhtiön tosiasiallista määräysvaltaa käyttävänä myynyt Suomessa asuville yksityishenkilöille alkoholi-juomia. Kaupoista oli sovittu yhtiön internetsivuston välityksellä, minkä jälkeen A oli tuonut juomat Virosta Suomeen ja toimittanut ne täällä ostajien koteihin.

Korkein oikeus katsoi, että alkoholilainsäädäntöön perustuva vähittäismyyntimonopoli ja eräitä alkoholijuomia koskeva vähittäismyyntilupajärjestelmä, joka edellytti muun muassa lupaviranomaisen hyväksymää myyntipaikkaa, eivät olleet ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. A:n katsottiin alkoholilain vastaisesti myyneen alkoholijuomia Suomessa ja näin syyllistyneen alkoholirikokseen.

AlkoholiL (1143/1994) 8 § 1 mom RL 50 a luku 1 § SEUT 34 artikla SEUT 36 artikla SEUT 37 artikla

KKO:2018:50

Liikennevakuutus – Vahingonkorvaus – Syy-yhteys – Todistelu – Näytön arviointi

A oli ollut vuonna 1982 osallisena liikenneonnettomuudessa. Hänelle oli suoritettu liikennevakuutuksesta korvauksia niskan retkahdusvamman perusteella. A vaati vuonna 2009 vireille panemassaan kanteessa vakuutusyhtiöltä lisäkorvauksia. Kanteen mukaan A:lle oli aiheutunut liikennevahingon seurauksena vaikea aivovamma ja kaularankavamma ja hän oli jäänyt saamiensa vammojen vuoksi pysy-

västi työkyvyttömäksi vuodesta 1999 lähtien. Kysymys näytön arvioinnista.

KKO:2018:51

Yksityiselämän suoja – Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen – Sananvapaus

A oli julkaissut internetissä Pedofilian uhrien puolesta -nimisellä avoimella Facebook-sivustolla B:n valokuvan sekä linkittänyt sen uutissivustolla olleeseen uutiseen siitä, että nimeltä mainittu B oli noin neljä kuukautta aiemmin tuomittu vankeusrangaistukseen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla A:n katsottiin syyllistyneen yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen.

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2018:78

Ylimääräinen muutoksenhaku – Purkuhakemus – Ilmeisesti väärä lain soveltaminen – Kilpailunrajoitus – Seuraamusmaksu – Seuraamusmaksun kohdistaminen – Yrityskohtainen vastuu – Taloudellisen jatkuvuuden periaate

Korkein hallinto-oikeus oli hakemuksen kohteena olevalla päätöksellään hylännyt X Oy:n markkinaoikeuden päätöksestä tekemän valituksen ja Kilpailuviraston valituksesta korottanut X Oy:lle markkinaoikeudessa maksettavaksi määrättyä seuraamusmaksua viraston seuraamusesityksen mukaisesti Y Oy:n nimissä aiheutetuista kilpailunrajoituksista myös ajalta ennen kuin Y Oy oli tullut osaksi X Oy:tä.

X Oy haki mainitun korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen purkamista siltä osin kuin X Oy:lle oli määrätty maksettavaksi seuraamusmaksua Y Oy:n kilpailurikkomuksesta ajalta ennen kuin Y Oy:stä oli tullut osa X Oy:tä. X Oy esitti, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan seuraamusmaksu voitiin määrätä seuraajalle aikaisintaan rakenteellisten yhteyksien syntymisen jäl-

keiseltä ajalta, eikä esillä olevassa asiassa tällaisia rakenteellisia yhteyksiä ollut voinut olla olemassa ennen kuin Y Oy oli tullut osaksi X Oy:n konsernia. X Oy:n mukaan korkein hallinto-oikeus oli päätöksessään soveltanut ilmeisen väärin ja unionin oikeuden vastaisesti taloudellisen jatkuvuuden periaatetta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä esitettyjen tulkintakannanottojen mukaisesti X Oy:tä oli voitu korkeimman hallinto-oikeuden purkuhakemuksen kohteena olevan päätöksen mukaisesti pitää vastuussa Y Oy:n tekemästä kilpailurikkomuksesta myös ajalta ennen kuin Y Oy oli tullut osaksi X Oy:n konsernia siitä huolimatta, että Y Oy oli kysymyksessä olevana aikana ollut osa muuta konsernia. Sillä seikalla, että Y Oy:n aiemmin omistaneella emoyhtiöllä ja X Oy:n konsernilla ei ollut ollut rakenteellisia yhteyksiä, ei ollut hakijan esittämällä tavalla oikeudellista merkitystä tilanteessa, jossa kilpailunrajoitukseen osallistunut oikeushenkilö Y Oy oli lakannut olemasta X Oy:n konserniyhtiön yksinomisessa päätösvallassa ja purun hakija oli jatkanut Y Oy:n aiemmin harjoittamaa liiketoimintaa, johon kilpailusääntöjen rikkomiset olivat liittyneet.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että X Oy:n hakemuksen tueksi ei ollut esitetty sellaisia syitä, joista olisi johtunut, että purkuhakemuksen kohteena olleessa korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessä (KHO 2009:83) olisi sovellettu lakia päätöksen antamisaikaan vallinneen oikeustilan vastaisesti, kun otettiin huomioon hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentti. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi purkuhakemuksen.

Hallintolainkäyttölaki 63 § 1 momentti
Laki kilpailunrajoituksista (480/1992) 8 §
Unionin tuomioistuimen tuomiot asiassa C-40/73, *Suiker Unie ym. v. komissio* (EU:C:1975:174), asiassa C-49/92 P, *komissio v. Anic Participazioni* (EU:C:1999:356), asiassa C-279/98 P, *Cascades v. komissio* (EU:C:2000:626), asiassa C-286/98 P, *Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio* (EU:C:2000:630), asiassa C-204/00 P, *Aalborg Portland ym. v. komissio* (EU:C:2004:6), asiassa C-280/06, *ETI ym.* (EU:C:2007:775), asiassa C-434/13 P, *komissio v. Parker Hannifin Manufacturing ja Par-*

ker-Hannifin (EU:C:2014:2456), asiassa C-263/16 P, *Schenker v. komissio* (EU:C:2018:58)
Unionin yleisen tuomioistuimen tuomiot asiassa T-134/94, *NMH Stahlwerke v. komissio* (EU:T:1999:44), asiassa T-161/05, *Hoechst v. komissio* (EU:T:2009:366), asiassa T-146/09, *Parker ITR ja Parker-Hannifin v. komissio* (EU:T:2013:258), asiassa T-146/09 *RENV - Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin v. komissio* (EU:T:2016:411), asiassa T-265/12, *Schenker v. komissio* (EU:T:2016:111)

KHO:2018:79

Oikeusapu – Ulkomaalaisasia – Tulkkauskulun korvaaminen – Avustajan ja tulkin välinen yhteys

Valittaja, oikeustieteen kandidaatti A, oli toiminut turvapaikanhakija X:n oikeusapulain mukaisena oikeusavustajana hallinto-oikeudessa. Hän oli siellä vaatinut korvattavaksi tulkkauskuluja 89 euroa yhden tunnin kestäneestä tulkkauksesta, jossa tulkkina oli toiminut hänen kanssaan samassa yrityksessä työskentelevä henkilö. Hallinto-oikeus oli hylännyt tulkkauskuluvaatimuksen sillä perusteella, ettei asiassa ollut esitetty, että tulkkauskulut olisivat lakiasiantoimistolle aiheutuneita muita kuin toimistohenkilökunnan palkkaukseen liittyviä kuluja.

Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestään ilmenevillä perusteilla, että siltä osin kuin tulkki hoiti tulkkaamiseen liittyviä ja siten muita kuin lakiasiantoiminnan yleisiä tehtäviä, tulkkia ei ollut perusteltua pitää lakiasiantoimiston palkkioasetuksen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimistohenkilökuntaan kuuluvana. Tulkkauskulut voivat siten olla kuvattuna kaltaisessa järjestelyssä perusteiltaan korvattavia kuluja.

Määrältään vaatimus ei ollut perustunut selvitykseen tulkin yhtilöille aiheuttamista todellista kustannuksista vaan perusteettomasti siihen, mitä tuomioistuimet ja oikeusaputoimistot olivat valittajan mukaan enimmillään kansainvälistä suojelua koskeissa asioissa hyväksyneet. Asiassa oli myös otettava huomioon, että kun avustaja ja tulkki työskentelevät samassa yrityksessä tai kun lakiasiantoin- ja tulkkauspalveluja tarjoavat yritykset kuuluvat samaan intressipiiriin, tulkkauskulun määrä ei vält-

tämättä muodostu markkinaehtoisesti.

Koska tulkkauskulujen määrää ei ollut tässä tilanteessa saatavissa riittävän luotettavaa selvitystä, oli tulkkauskulut perusteltua hyväksyä tasoon, joka vastasi muissa kuin asiakohtaista palkkiota koskeissa asioissa sovellettavaa palkkioasetuksen 8 §:n 1 kohtaan perustuvaa 20 prosentin enimmäismääräistä kielikorotusta. Kun tulkkaus oli ratkaistavana olevassa asiassa kestänyt tunnin, korvattavaksi määräksi hyväksyttiin 22 euroa.

Oikeusapulaki 4 §:n 1 momentti 2 kohta, 5 § 1 momentti ja 17 § 1 ja 2 momentti
Valtioneuvoston asetus oikeusavun palkkioperusteista 8 § 1 kohta, 11 § 1 ja 2 momentti sekä 12 § 1 momentti ja 2 momentti 11 kohta

KHO:2018:81

Ylimääräinen muutoksenhaku – Purku – Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Valituslupahakemuksen myöhästyminen – Uusi selvitys – Uusintahakemus

Irakilaisen turvapaikanhakijan valituslupahakemus oli saapunut korkeimpaan hallinto-oikeuteen valitusajan jälkeen ja se jätettiin myöhästyneenä tutkimatta.

Turvapaikanhakija oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa vedonnut uutena seikkana siihen, että hän oli sen jälkeen, kun hallinto-oikeuden antama päätös oli tullut lainvoimaiseksi, luopunut islamista ja kääntynyt kristinuskoon, sekä esittänyt tästä selvityksenä muun ohella kastetodistuksen.

Korkein hallinto-oikeus tutki muutoksenhakemuksen purkuhakemuksena. Korkein hallinto-oikeus totesi, että sen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan purkuhakemuksen kohteena olevan päätöksen tekemisen jälkeen tapahtuneeseen olosuhdemuutokseen eli niin sanottuun jälkiseikkaan perustuva selvitys ei pääsääntöisesti voi olla sellaista hallintolainkäytönlain 63 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua uutta selvitystä, jonka perusteella päätös voidaan purkaa. Toisaalta asiaa oli tarkasteltava tässä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa myös ehdottoman palautuskiellon kautta, mikä edellytti sen varmistamista, että turvapaikanhakijalla oli käytössään tehokas oikeussuojakeino saattaa uusi turvapaikkaperuste ja

sitä koskeva selvitys viranomaisen tutkittavaksi.

Kun otettiin huomioon, ettei Maahanmuuttovirasto voinut esillä olevassa tilanteessa jättää myöhemmin mahdollisesti tehtävää edellä mainitun uuden perusteen sisältävää hakemusta ulkomaalaislain 103 §:n 4 kohdan perusteella tutkimatta, mahdollisuutta uusintahakemuksen tekemiseen Maahanmuuttovirastolle voitiin tässä tilanteessa pitää sellaisena keinona, jonka avulla muutoksenhakija voi estää mahdollisen palautuskiellon vastaisen oikeustilan toteutumisen. Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätöksiä ei ollut syytä purkaa eikä palauttaa asiaa Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallintolainkäyttölaki 26 § 1 momentti, 51 § 2 momentti, 63 § 1 momentti 3 kohta ja 2 momentti sekä 64 § 1 momentti
Ulkomaalaislaki 102 §, 103 § 4 kohta, 196 § 3 momentti ja 147 §

KHO:2018:84

Hallintoriita – Merivoimat – Pallallinen virkavapaus – Opinnot ammattikorkeakoulussa – Palvelussitoutus kuudeksi vuodeksi – Lailla sääntelemätön tilanne – Takaisin perittävän määrän kohdallistaminen

Pääesikunnan henkilöstöosasto päätti lokakuussa 2004, että A:lle maksetaan hänen kiinteä palkkauksensa opintovapaan ajalta 2004–2008 edellyttäen, että A:n kanssa tehdään palvelussitoutus. A sitoutui tämän mukaisesti marraskuussa 2004 palvelemaan Merivoimissa vähintään kuuden vuoden ajan ammattikorkeakouluopintojensa päättymisen jälkeen edellyttäen, että hän sai tällöin vähintään sitoumushetken mukaiset palkkaedut. Jos A irtisanoutui sitoumusaikanaan muusta kuin sairauten perustuvasta syystä, hän oli velvollinen korvaamaan sitoumusaikana maksetun palkan viivästyskorkoineen. A valmistui insinööriksi joulukuussa 2008 ja irtisanoutui erikoisupseerin virastaan 4.10.2013 lukien. A:n saama palkkaus oli sitoumusaikana ennen irtisanomista ollut vuositasolla koko ajan korkeampi kuin hänen palkkansa ennen hänen jäämistään opintovapaalle, vaikka A:n palkkauksen vaatavuusluokka oli tuona aikana osin laskenutkin.

Hallinto-oikeus hylkäsi Merivoimien esikunnan hallintoriitahakemuksen A:n velvoittamisesta maksamaan valtiolle korvauksena palvelussitoumuksen rikkomisesta A:lle opiskeluajalta maksettujen palkkojen määrä viivästyskorkein. Hallinto-oikeus katsoi, että palvelussitoumuksesta ei voitu pitää A:ta oikeudellisesti sitovana. Palvelussitoumuksessa oli kysymys valtion virkamieslain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimuksesta palvelussuhteessa noudatettavista ehdoista, eikä sopimuksella voitu sopia virkamiehen velvollisuuksista. Hallinto-oikeus katsoi lisäksi, että palvelussitoumuksesta oli pidettävä perustuslain 7 §:n 1 momentissa ja 18 §:n 1 momentissa tarkoitettujen perusoikeuksien rajoituksena, josta ei ollut säädetty laissa.

Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja otti enemmän viivästyksen välttämiseksi asian käsiteltäväkseen. Korkein hallinto-oikeus velvoitti A:n korvaamaan valtiolle korvauksena palvelussitoumuksen rikkomisesta kohtuullisena pidettävät 5000 euroa. A:ta ei veloitettu maksamaan viivästyskorkeaa.

Korkeimman hallinto-oikeuden perustelujen mukaan oli tulkinanvaraisista, voitiinko palvelussitoumuksesta ja työnantajan siihen liittyvää päätöstä myöntää A:lle palkallista virkavapautta hänen opiskeluajalleen pitää valtion virkamieslain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sopimisena palvelussuhteessa noudatettavista ehdoista. Korkein hallinto-oikeus katsoi joka tapauksessa, että järjestelyyn ei sisältynyt mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua kiellettyä sopimista virkamiehen virkavelvollisuuksista. Sitoumuksesta ei siten voitu pitää lainvastaisena.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 23/2017 vp), että palvelussitoumuksen edellyttämistä oli valtiosäännön kannalta arvioitava ennen kaikkea suhteessa perustuslain 18 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä palvelussitoumuksia, joita oli edellytetty puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen koulutuksiin hyväksytyiltä henkilöiltä, oli pidetty hyväksyttävänä, mutta edellytetty, että laissa säädetään sitoumuksessa tarkoitettua palvelun enimmäis-

ajasta ja palvelussuhteen perusehdoista sekä palvelussuhdetta koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta. Valiokunta oli myös edellyttänyt, että palvelussitoumuksen kestosta ja sitoumuksen purkautumiseen liittyvästä taloudellisesta korvausvelvollisuudesta säädetään laissa riittävän täsmällisesti. Valiokunta oli myös painottanut palvelussitoumuksen vastaanottajan velvollisuutta huolehtia ja varmistua soveltamistilanteesta siitä, että opiskelija ymmärtää palvelussitoumuksen merkityksen kaikilta osin ja erityisesti korvausvelvollisuuden osalta ennen sitoumuksen antamista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin hallinto-oikeus, että A:n antamaa palvelussitoumuksesta ei voitu pitää oikeudellisesti merkityksellisenä yksin sillä perusteella, että tällaisesta palvelussitoumuksesta ei ollut toistaiseksi säädetty lailla. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen, jossa kysymys oli korostetusti ollut perustuslain 18 §:n 1 momentin, mutta myös 2 §:n 3 momentin ja 80 §:n 1 momentin soveltamisesta, ei ollut mahdollista tehdä erottelua, jossa lailla säätämisen vaatimus olisi vähäisempi tai poistuisi kokonaan niissä tilanteissa, joissa vastineena palvelukseen sitoutumisesta oli työnantajan järjestämän maksuttoman erikoiskoulutuksen sijaan työnantajan maksama palkkausmuualla järjestettävän koulutuksen vaatiman virkavapaan ajalta. Perusoikeuden rajoituksena oli kummassakin tilanteessa juuri sitoutuminen jäämään määräjaksiksi työnantajan palvelukseen koulutuksen jälkeen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tällaisessa sääntelemättömässä tilanteessa palvelussitoumuksen laillisuuden tulkinnallinen arviointi voitiin perustaa samanlaisille näkökohdille kuin harkittaessa sääntelyn hyväksyttävyyttä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Palvelussitoumukselle oli oikeusjärjestyksen kannalta hyväksyttävä peruste, kun sitoumus oli annettu vastineena sille, että virkamies voi useamman lukuvuoden ajan palkallisella virkavapaalla ollen opiskella ja hankkia lisäpätevyyttä työnantajansa palveluksessa avautuvaan tehtävään. Selvänä voitiin pitää myös sitä, että A oli sitoumuksen antaessaan ymmärtänyt sitoumuksen merkityksen. Korvauksen määrän kohtuullistami-

ssa huomioon otettiin, että sitoumusajaksi oli pitkä suhteessa opintojen vaatimaan aikaan.

Äänestys 3–2 perusteluista.

Perustuslaki 2 § 3 momentti, 18 § 1 momentti ja 80 § 1 momentti
Valtion virkamieslaki 44 §
PeVL 23/2017 vp, PeVL 35/2016 vp, PeVL 30/2010 vp, PeVL 20/2003 vp, PeVL 3/2000 vp, PeVL 19/2000 vp, PeVL 27/1998 vp

KHO:2018:85

Taksinkuljettajan ajolupa – Luvan myöntämisen este – Perustuslaki – Elinkeinovapaus – Liikenneturvallisuus – Ilmeinen ristiriita

Trafi oli 19.12.2016 hylännyt A:n taksinkuljettajan ajolupaa koskevan hakemuksen, koska A oli 10.5.2014 syyllistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta. A oli henkilöauton ja pakettiauton kuljettamiseen oikeuttavalla ajokortilla erehdyksessä ajanut viiden kilometrin matkan autoa, joka oli rekisteröity kevytkuorma-autoksi. Hänet oli tämän johdosta tuomittu sakkorangaistukseen ja määrätty ajokieltoon.

Taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan syyllistyminen kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta ajoluvan hakemisesta edeltäneen viiden vuoden aikana merkitsi ehdotonta estettä ajoluvan saamiselle. Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksensä perusteluissa mainituista syistä välttämättömäksi arvioida käsillä olevan yksittäistapauksen yhteydessä, muodostuiko lain soveltamisen lopputuloksena asiassa perustuslain vastaiseksi. Koska fällaista elinkeinovapauden rajoitusta ei voitu selvästiäkään pitää välttämättömänä toisen perusoikeuden takaamiseksi eli liikenne- ja asiakasturvallisuuden saavuttamiseksi, lainkohta oli jätettävä tässä tapauksessa soveltamatta. Äänestys 4–1.

Suomen perustuslaki 7 § 1 momentti, 18 § 1 momentti ja 106 §
Laki taksinkuljettajien ammattipätevyydestä 9 § 2 momentti 1 kohta
Ks. ja vrt. KHO 2010:82

KHO:2018:86

Arpajaiset – Rahapeli – Markkinoinnin kieltäminen – Sosiaalisen media – Internetmainonta – Palvelujen tarjoamisen vapaus –

Sananvapaus – Rahapeliyhtiön tunnus

Suomalaisen yhtiön internetsivuilta ja sosiaalisen median tileillä oli maininta yhteistyöstä ulkomaisen rahapeliyhtiön kanssa ja rahapeliyhtiön tunnus. Rahapeliyhtiöllä ei ollut lupaa panna toimeen rahapelejä Suomessa. Kysymys oli arpajaislaissa tarkoitettua mainonnasta ja siten markkinoinnista, joka voitiin lain nojalla kieltää. Unionioikeudessa taattu palvelujen tarjoamisen vapaus ei ollut esteenä arpajaislain yksinoikeusjärjestelmään kuuluvaan luvattoman rahapelitoiminnan markkinoinnin kieltämiseen. Myöskään se, että mainonta kuului sananvapauden piiriin, joskin sen reuna-alueelle, ei ollut esteenä Poliisihallituksen päätökselle. Kun otettiin huomioon arpajaislain tavoite vähentää pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja, laissa säädetyn kiellon vastaisen toiminnan kieltäminen ei ollut suhteellisuusperiaatteen tai tarkoitussidonnaisuuden periaatteen vastaista.

Arpajaislaki 4 § (661/2010) 3 kohta, 62 § 2 momentti (661/2010) 1 kohta (575/2011) ja 62 a § (661/2010) 1 ja 2 momentti

Suomen perustuslaki 12 §
Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 56 artikla 1 kohta
Euroopan ihmisoikeussopimus 10 artikla

KHO:2018:87

Ulkomaalaisasia – Kansainvälisen suojelu – Vastuunmäärittämisasetus – Soveltamisala – Muussa kuin kansalaisuusvaltiossa koetut oikeudenloukkaukset – Palautuskielto

Nigerian kansalainen A oli hakenut Suomessa turvapaikkaa häntä Espanjassa uhkaavien oikeudenloukkausten perusteella. Maahanmuuttovirasto oli jättänyt hakemuksen tutkimatta ja käännänyt A:n Espanjaan. Hallinto-oikeus oli kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen ja palauttanut asian virastolle uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeus totesi, että A:n oli hänen kertomansa perusteella katsottava hakeneen kansainvälistä suojelua Suomesta suhteessa Espanjaan siellä kokemansa kohtelun perusteella. Koska kysymys ei ollut kansainvälisen suojelun hakemisesta suhteessa A:n kotimaahan, A:n turvapaikkahake-

muksen käsittelystä vastuussa oleva valtio ei määrätynyt vastuunmäärittämisasetuksen mukaisesti eikä hakemusta ollut voitu jättää tutkimatta ulkomaalaislain 103 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kansainvälisen suojelun piiriin eivät lähtökohtaisesti kuulu ulkomaalaisen oleskelumaassa tapahtuneet oikeudenloukkaukset. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä tutkitaan kysymys siitä, onko ulkomaalaiselle myönnettävä turvapaikka tai toissijaista suojelua hänen kansalaisuusvaltiossaan uhkaavan vainon tai vakavan haitan vuoksi. Jos ulkomaalainen oleskelee kansalaisuusvaltiossaan ulkopuolella, hänelle ei voida myöntää turvapaikkaa tai toissijaista suojelua, vaikka ulkomaalainen olisi oikeudenloukkausten vaarassa muualla kuin kansalaisuusvaltiossaan, elleivät nämä oikeudenloukkaukset ole samalla osoitus valittajaa hänen kansalaisuusvaltiossaan uhkaavasta vainosta tai vakavasta vaarasta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että oleskelumaassa mahdollisesti tapahtuneet oikeudenloukkaukset eivät suoraan vaikuttaneet vastuunmäärittämisasetuksen mukaiseen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyvastuun määrääntymiseen. Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä (KHO 2012:18 ja 2015:130) aikaisemmin omaksuttu toisensuuntainen tulkinta johti vastuunmäärittämisasetuksen periaatteiden vastaiseen lopputulokseen, eikä tuota tulkintaa ollut pidettävä perusteltuna. Espanjaa kohtaan esitetyt väitteet oli kuitenkin tutkittava palautuskiellon kannalta.

Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu vastuunmäärittämisasetus, ns. Dublin III), 1 artikla, 2 artikla, 3 artiklan 1–2 kohta, 12 artiklan 4 kohta ja 17 artiklan 1 kohta.
Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi

henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (ns. uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi), 1 artiklan a kohta sekä e, g ja h alakohdat. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä ja poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (ns. uudelleenlaadittu menettelydirektiivi), 33 artiklan 1 kohta
Ulkomaalaislain 3 §:n 13 kohta, 87 §:n 1 momentti, 88 §:n 1 momentti, 101 §:n 1 kohta, 103 § ja 147 §
Euroopan unionin tuomio asiassa C-394-/12, Abdullahi, 10.12.2013
Vrt. KHO 2012:18 ja 2015:130

KHO:2018:88

Ampuma-ase – Aseluvan myöntäminen – Hyväksyttävä käyttötarkoitus – Tyhjentävä luettelo – Työperuste – Välttämättömyys-edellytys – Virka-asetta vastaava ase – Rajavartija

Rajavartija haki ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavaa lupaa työperusteella sellaiselle 9 mm pistoolille, joka vastasi hänen työtehtävissään käyttämänsä asetta. Lupahakemuksensa tueksi rajavartija oli ilmoittanut aseluvan mahdollistavan ampumarjoittelun virka-asetta vastaavalla aseella myös vapaa-ajalla, mahdollisuuden käyttää asetta tarvittaessa myös varsinaisten virkatehtävien yhteydessä ja mahdollisuuden ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin rajavartiolaitoksen tehtävien alaan kuuluvan vakavan rikoksen estämiseksi vapaa-ajalla.

Aseluvan käyttötarkoituksia koskevassa ampuma-aselain tyhjentävässä luettelossa edellytetään aselupaa työperusteella haettaessa, että ampuma-ase, jota lupahakemus koskee, on välttämättömän työn suorittamiseksi. Välttämättömyysedellytys ei asiassa täytynyt. Näin ollen poliisilaitos oli voinut hylätä aselupahakemuksen.

Ampuma-aselaki 43 § 1 momentti 3 kohta

KHO:2018:89

Lastensuojelun jälkihuolto – Terveydenhoitokulujen korvaami-

nen – Valitus vai hallintoriita – Korvausvastuussa oleva kunta

A oli tyttärensä B:n ollessa X:n kaupungin lastensuojelun järjestämässä jälkihuollossa ja asuessa Y:n kaupungissa maksanut tämän yksityisellä lääkärillä käynnistä aiheutuneet terveydenhoitokulut. A oli jälkikäteen vaatinut X:n kaupungin sosiaalitoimelta, että se korvaa hänelle nämä terveydenhoitokulut. X:n kaupungin viranhaltija oli hylännyt A:n vaatimuksen ja X:n sosiaali- ja terveyslautakunta hänen oikaisuvaatimuksensa.

A oli valittanut sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä hallinto-oikeuteen ja vaatinut, että X:n sosiaalitoimi velvoitetaan korvaamaan mainitut terveydenhoitokulut. Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi A:n valituksen johdosta, että asiaa ei ollut kysymys lastensuojelulaissa tarkoitetun jälkihuollon kustannusten korvaamisesta eikä jälkihuollon sisällöstä, vaan jälkihuollossa olevan lapsen vanhemman hankkimien terveydenhuollon palvelujen käyttämisestä aiheutuneiden lapsen terveydenhoitokulujen korvaamisesta. Korkein hallinto-oikeus totesi, että lastensuojelulaisa ei ole erikseen säädetty jälkihuollossa olevan lapsen vanhemman ja lapsen jälkihuollosta vastaavan kunnan välisestä lapsen terveydenhoitokulujen jälkikäteisen korvausasian ratkaisemisesta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi lisäksi, että X:n sosiaali- ja terveyslautakunta ei ollut voinut A:ta oikeudellisesti sitovalla tavalla hylätä A:n edellä tarkoitettua korvausvaatimusta. X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan oli näin ollen katsottava päätöksessään ainoastaan esittäneen kannanottonsa asiassa. A:n X:n kaupungin sosiaalitoimeen kohdistamassa vaatimuksessa B:n terveydenhoitokulujen korvaamisesta oli siten kysymys sellaisesta julkisoikeudellisesta maksuvelvollisuudesta koskevasta riidasta, joka on hallintolainkäyttölain 69 §:n 1 momentin nojalla käsiteltävä hallintoriita-asiana. Hallinto-oikeuden ei tämän vuoksi olisi tullut käsitellä asiaa valituksena X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus kumosi ja poisti hallinto-oikeuden päätöksen sekä jätti A:n hallinto-oikeudelle tekemän valituksen tutkimatta. Enemmän viivästyksen välttämiseksi asiaa ei enää ollut syytä

siirtää asiassa alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle hallintoriitana käsiteltäväksi, vaan korkein hallinto-oikeus otti asian välittömästi käsiteltäväkseen.

B oli X:n kaupungin toimesta järjestetyssä jälkihuollossa ollessaan asunut Y:n kaupungissa, joka oli ollut lastensuojelulain 16b §:ssä tarkoitettu sijoituskunta. Y:n kaupungin tai sen sairaanhoitopiirin, johon Y:n kaupunki kuului, olisi siten tullut järjestää B:n tarvitsemat terveydenhuollon palvelut, joista syntyneiden kustannusten korvaamisesta X:n kaupunki olisi sijoittajakuntana ollut vastuussa Y:n kaupungille.

Lastensuojelulain 16b §:n 2 momentti ja terveydenhuoltolain 69 § huomioon ottaen A:n vaatimus oli kohdistettu väärään kuntaan. Asiaa ei tältä osin antanut aiheutta arvioida toisin se, mitä sijoittajakunnan tai sen sairaanhoitopiirin, johon se kuuluu, korvausvastuusta sijoituskunnan tai sen sairaanhoitopiirin, johon se kuuluu, järjestämistä terveydenhuollon palveluista on niiden välisessä suhteessa säädetty.

A:n hallintoriitana käsiteltävä hakemus oli siten hylättävä.

Äänestys 5–1–2 (koko jaoston istunto).

Lastensuojelulaki 16 § 1 momentti, 16a § 1 ja 3 momentti, 16b §, 76 § 1 momentti, 90 § 1 ja 3 momentti ja 92 § 1 momentti
Terveys- ja sosiaalilaki 69 § (1326/2010)

Hallintolainkäyttölaki 69 § ja 70 § 1 momentti

Hallinto-oikeuslaki 2 § (430/1999)
Valtioneuvoston päätös hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä (490/1999) 1 §

Valtioneuvoston päätös maakunnista (799/2009) 1 §

KHO:2018:90

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Uusi turvapaikkaperuste – Seksuaalinen suuntautuminen – Henkilökohtaisen uskottavuuden arviointi – Ilmeisen perusteeton hakemus – Suullinen käsittely

Asiassa oli kyse uusintahakemuksesta, jossa uutena turvapaikkaperusteena oli esitetty, että valittaja oli kotimaassaan uhattuna homoseksuaalisuutensa takia. Maahanmuuttovirasto ei ollut uuden turvapaikkapuhuttelun jälkeen tekeväällä päätöksellä antanut valit-

tajalle turvapaikkaa eikä oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto oli katsonton valittajan hakemuksen ilmeisen perusteettomaksi, koska tämän esittämät väitteet seksuaalisesta suuntautumisesta olivat selvästi epäuskottavia.

Valittaja oli valituksessaan hallinto-oikeudelle pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista voidakseen kertoa homoseksuaalisuudestaan sekä homoseksuaalien oloista ja kohtelusta kotimaassaan Irakissa. Lisäksi valittaja oli viitannut toimitamaansa videotallenteeseen, joka esitti hänen seksuaalista kanssakäymistään toisen miehen kanssa.

Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen suullista käsittelyä pitämättä. Hallinto-oikeus oli pitänyt sinänsä mahdollisena, että valittaja oli ollut seksuaalisessa kanssakäymisessä miesten kanssa. Kuitenkin hallinto-oikeuden mukaan valittajan kertomus tämän väitetystä homoseksuaalisuudesta oli ollut erittäin suppea, pintapuolinen ja epäuskottava. Hallinto-oikeus ei myöskään hyväksynyt valittajan toimittamaa videotallennetta todisteeksi.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että hallinto-oikeus oli pitänyt valittajan kertomusta tämän homoseksuaalisuudesta mahdollisena, joskin epäuskottavana. Nyt puheena olevassa asiassa suullisessa käsittelyssä olisi ollut mahdollista selviittää tarkemmin valittajan väitetyn seksuaalisen identiteetin muodostumista sekä sitä, miten hän on sen tuonut esiin kotimaassaan ja mitä seuraamuksia siitä on hänelle aiheutunut tai voisi aiheutua. Henkilökohtaisen kuulemisen perusteella olisi voitu myös arvioida, mikä merkitys videotallenteella on selvityksenä asiassa. Tähän nähden valittajan henkilökohtaista uskottavuutta ei ollut voitu luotettavalla tavalla arvioida ilman mahdollisuutta tulla henkilökohtaisesti kuulluksi hallinto-oikeudessa.

Edellä todettuun nähden korkein hallinto-oikeus katsoi, että valittajan pyytämä suullinen käsittely hallinto-oikeudessa ei ole ollut ilmeisen tarpeeton hallintolainkäyttölain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Kun kysymys oli suullisen käsittelyn toimittamisesta valittajan uskottavuuden arvioimiseksi, olennaista merkitystä ei ollut sillä seikalla, että hakemus oli katsottu ilmeisen perusteettomaksi. Hallinto-oikeuden ei näin ollen olisi tullut hylätä vaatimusta suullisen käsittelyn toimittamisesta. Hallinto-oikeuden ei myöskään olisi tullut kieltäytyä käyttämästä

selvityksenä valittajan toimittamaa videotallennetta. Tämän vuoksi hallinto-oikeuden päätös oli kumottava ja asia oli palautettava hallinto-oikeudelle suullisen käsittelyn toimittamiseksi ja sen jälkeen uudelleen ratkaistavaksi.

Ulkomaalaislaki 87 § 1 momentti, 87a § 1 momentti, 87b §, 88 § 1 momentti, 101 § ja 147 §
Hallintolainkäyttölaki 33 §, 37 § 1 momentti ja 38 § 1 momentti

KHO:2018:91

Julkinen hankinta – Markkinaoikeuden toimivalta – Julkisia hankintoja koskevan sopimuksen määritelmä – Tarjoajien valinta – Maatilojen neuvontapalvelu

Maaseutuvirasto oli ilmoittanut avoimella menettelyllä puitejärjestelyä toteutettavasta Neuvo 2020 -Maatilojen neuvontajärjestelmän neuvontapalveluja koskevasta hankinnasta. Maaseutuvirasto oli päätöksellään sulkenut valittajan tarjouksen tarjouskilpailusta tarjouspyyntöä vastaamattomana.

Markkinaoikeus katsoi, että neuvontapalvelussa oli kysymys julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettua markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvasta julkisesta hankinnasta, tutki valituksen ja hylkäsi sen.

Unionin tuomioistuimen asiassa antaman tuomion (C-9/17) mukaan hankintadirektiivissä tarkoitettuna julkista hankintaa koskevana sopimuksena ei ollut pidettävä nyt kysymyksessä olevan kaltaista maatilojen neuvontajärjestelmää, jossa julkinen yksikkö valitsi kaikki talouden toimijat, jotka täyttivät tarjouspyynnössä asetetut soveltuvuusvaatimukset ja jotka olivat suorittaneet hyväksyttävästi kyseisessä tarjouspyynnössä mainitun tentin, vaikka yhtään uutta toimijaa ei voitu hyväksyä kyseisen järjestelmän rajattuna voimassaolokautena.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan muun ohella, ettei kysymys ollut julkista hankintaa koskevasta sopimuksesta, koska Maaseutuvirasto ei ollut ilmoittanut tarjouspyynnössä hankintadirektiivissä tarkoitettuja hankintasopimuksen tekoperusteita, joilla tarjouksia olisi voitu vertailla ja asettaa järjestykseen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi ennakkoratkaisun saatuaan, ettei Maaseutuviraston näin toteutetussa neuvontapalvelua koskevassa

järjestelyssä ollut kysymys hankintalaissa tarkoitettua julkisesta hankinnasta, jota koskevan valituksen tutkiminen kuuluisi markkinaoikeuden toimivaltaan. Markkinaoikeuden olisi tullut jättää valitus tutkimatta. Tämän vuoksi korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden päätöksen. Kun otettiin huomioon, että Maaseutuvirasto oli perustellut tarjouksen poissulkemista yksinomaan hankintalakiin tukeutuen, myös Maaseutuviraston päätös kumottiin ja asia palautettiin Maaseutuvirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 5 § 1, 4 ja 15 kohta
Laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013) 6 § 1 momentti (501/2014), 8 § 1 momentti 7 kohta (1361/2014), 37 § (501/2014), 44 § (501/2014), 45 § (501/2014)

Laki eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista (1360/2014) 10 § 1 ja 3 momentti

Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenetelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY 1 artikla 2 kohta a alakohta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1305/2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 kumoamisesta 15 artikla

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013 yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta 12–15 artikla

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 808/2014 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen annettun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2013 soveltamissäännöistä johdanto-osa 7 perustelukappale ja 7 artikla

Ks. KHO 2016:209 (ennakkoratkaisupyynnö)

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-9/17, Tirkkonen (EU:C:2018:142)

KHO:2018:92

Kunnallisvalitus – Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen – Valitusajan alkaminen – Kunnan jäsen – Hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksianto saantitodistusta vastaan

Hallinto-oikeuden päätös kunnallisasiassa oli toimitettu postitse saantitodistusta vastaan valittajalle, joka oli valittanut hallinto-oikeuteen kunnan jäsenenä.

Kuntalain (410/2015) 142 §:ssä säädetään jatkovalituksesta. Sen 2 momentin mukaan valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu. Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että valitusaika oli kuntalain 142 §:n 2 momentin perusteella luettava erikseen tiedoksi annetun hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista. Kuntalain 142 §:n 2 momentti vastaa aikaisemman kuntalain (365/1995) 97 §:n 2 momenttia sillä erotuksella, että sana asianomainen on muutettu asianosaiseksi. Sen perusteella, mitä uuden kuntalain esitöissä (HE 268/2014 vp) on lain 142 §:ään liittyen todettu, tällä muutoksella ei ole tarkoitettu muuttava valitusajan alkamista sellaisen muutoksenhakijan osalta, joka alun perin on tehnyt valituksen hallinto-oikeuteen kunnan jäsenenä. Valitusaika kunnan jäsenen jatkovalituksessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen alkaa uudenkin kuntalain mukaan kulua siitä, kun hallinto-oikeuden päätös on annettu valittajalle erikseen tiedoksi.

Kuntalaki (410/2015) 142 § 2 momentti

KHO:2018:93

Asiakirjajulkisuus – Viranomaisen tietojensaantioikeus – Poliisin tietojensaantioikeus – Salassa pidettävä tieto – Terveystieteiden tutkimuskeskus – Potilas – Huumausaineiden takavarikointi – Rikosepäily – Todistamiskielto

Sairaalassa potilaana olleelta henkilöltä oli takavarikoitu huumausaineita. Tieto henkilön olemisesta potilaana terveydenhuollon toimintayksikössä oli julkisuuslain perusteella salassa pidettävä. Tämä tieto kuului terveydenhuollon ammattihenkilön ja hänen pal-

veluksessaan tai muuten hänen apunaan toimivan henkilön oikeudenkäymiskaaren mukaisen todistamiskielon piiriin. Poliisilaitoksen tietopyynnön perusteena olleessa rikosepäilyssä ei ollut kysymys sellaisesta oikeudenkäymiskaaresta tarkoitettua rikoksesta, johon todistamiskieltoa ei sovelletaisi. Tämän vuoksi poliisilaitoksella ei ollut poliisilain perusteella oikeutta saada sairaanhoitopiiriltä huumausaineiden takavarikointia koskevaan asiakirjaan sisältyvää tietoa potilaan henkilöllisyydestä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (julkisuuslaki) 9 § 1 momentti, 10 §, 22 § 1 momentti, 24 § 1 momentti 25 kohta ja 29 § 1 momentti 1 kohta Poliisilaki 4 luku 2 § 1 momentti Oikeudenkäymiskaari 17 luku 14 § ja 22 § 2 momentti

KHO:2018:94

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Turvapaikka – Sisäisen paon mahdollisuus – Sisäisen paon kohtuullisuus – Afganistan – Kabul

Maahanmuuttovirasto oli katsonut, että Afganistanin kansalaisella, hazara-alkuperää olevalla A:lla oli perustellusti aihetta pelätä joutuvansa kotialueellaan Wardakin maakunnassa vainotuksi ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Asiassa oli kysymys siitä, oliko hänellä katsottava olevan ulkomaalaislain 88e §:n mukainen sisäisen paon mahdollisuus Kabuliin.

Maahanmuuttovirasto oli Afganistanin ja Kabulin turvallisuustilannetta koskevien tietojen perusteella arvioinut, että A:lla oli mahdollisuus turvallisesti ja laillisesti siirtyä asumaan Kabuliin, eikä hänellä ollut vaarassa joutua henkilökohtaisten ominaisuuksiensa vuoksi vainon tai vakavan haitan kohteeksi. Hallinto-oikeus oli hylännyt Maahanmuuttoviraston päätöksestä tehdyn valituksen ja katsonut, että A:n voitiin kohtuudella edellyttää turvautuvan sisäiseen pakoön Kabuliin.

Korkein hallinto-oikeus katsoi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden tavoin, että A:lla oli sinänsä mahdollisuus matkustaa ja päästä Kabuliin turvallisesti ja laillisesti. Asiassa oli vielä arvioitava, voitiinko A:n kohtuudella edellyttää oleskelevan Kabulissa. Tältä osin oli arvioitava, voisiko A elää Kabulissa suhteellisen normaalia

elämää, joka ei merkittävästi poikkeaisi toisten, samaan väestöryhmään kuuluvien henkilöiden keskimääräisestä tilanteesta.

Korkein hallinto-oikeus arvioi lähtökohtaisesti, että terveen, naimattoman ja työkykyisen miehen voitiin edellyttää oleskelevan Kabulissa siitäkään huolimatta, että hänellä ei ole kaupungissa sukulaisia tai muuta verkostoa. Sisäisen paon kohtuullisuuden arvioinnissa oli kuitenkin kiinnitettävä huomiota kuitenkin kiinnitettävä huomiota henkilön olosuhteisiin kokonaisuudessaan. Merkitystä oli myös sisäisen paon kohteen turvallisuustilanteella, koska turvallisuuden heiketyssä edellytykset suhteellisen normaaliin elämään vaikeutuvat.

A oli 19-vuotias, eikä hänellä nuoresta iästään johtuen ollut ammattia tai merkittävää työkokemusta. A:lla ei ollut enää perheenjäseniä tai muuta verkostoa Kabulissa. A kärsi myös vakavista mielenterveysongelmista, joiden korkein hallinto-oikeus arvioi vaikuttavan hänen toimintakykynsä ja siten merkittäväällä tavalla heikentävän hänen edellytyksiään hankkia Kabulissa toimeentulo ja turvata muut, ihmisarvoisen elämän perusedellytyksiin kuuluvat tarpeensa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, kiinnittäen myös huomiota Kabulin shiia-hazaraväestön heikentyneeseen turvallisuustilanteeseen, ettei A:n voitu kohtuudella edellyttää oleskelevan Kabulissa. Hänellä ei siten ollut ulkomaalaislain 88e §:ssä tarkoitettua sisäisen paon mahdollisuutta Kabuliin ja näin ollen hänelle oli myönnettävä turvapaikka.

Ulkomaalaislaki 87 §:n 1 momentti, 88d § ja 88e §

KHO:2018:95

Oikeusapu – Kansainvälinen suojelu – Ilmeisen perusteeton hakemus – Suullinen käsittely hallinto-oikeudessa – Asiakohittainen palkkio – Kiinteä palkkio – Kohtuullinen palkkio – Asetuksen ristiriita lain kanssa

Maahanmuuttovirasto oli hylännyt turvapaikanhakijan hakemuksen ulkomaalaislain 101 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisen perusteettomana. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja totesi, että hakemuksen on katsottava olleen ilmeisen perusteeton. Oikeusavun palkkioperusteista annettun valtioneuvoston asetuksen (palkkioasetus)

7a §:n 2 momentin mukaan asiakohittainen palkkio hallinto-oikeudessa ilmeisen perusteettoman hakemuksen kohdalla on 400 euroa.

Asiamies oli vaatinut hallinto-oikeudessa palkkiota 1300 euroa sillä perusteella, että hallinto-oikeudessa toimitetun suullisen käsittelyn vuoksi asia oli laadultaan ja laadultaan erityisen vaativa. Tällöin sovellettavaksi tulisi palkkioasetuksen 7a §:n 1 momentti. Hallinto-oikeus katsoi, että palkkioasetuksen sanamuoto ei mahdollistanut 400 euroa korkeamman palkkion maksamista.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että oikeusapulain 17a §:n mukaan avustajalle vahvistetaan kohtuullinen asiakohittainen palkkio. Toisaalta palkkioasetuksen 7a §:n 2 momentin sanamuoto ei esillä olevassa tilanteessa mahdollistanut 400 euroa suuremman asiakohittaisen palkkion maksamista. Kyseessä olevan asian laadun ja laajuuden vaatima työpanos huomioon ottaen palkkioasetuksen 7a §:n 2 momentin soveltaminen johtaisi tässä tapauksessa kohtuuttoman matalan palkkion vahvistamiseen avustajalle ja siten ristiriitaan oikeusapulain 17a §:n kanssa. Ristiriitaa ei ollut mahdollista poistaa palkkioasetuksen tulkinalla.

Korkein hallinto-oikeus jätti palkkioasetuksen 7a §:n 2 momentin tässä yksittäistapauksessa soveltamatta perustuslain 107 §:n nojalla. Asia tuli avustajalle asiasta hallinto-oikeudessa aiheutuvan työ määrän perusteella rinnastaa laadultaan ja laajuudeltaan erityisen vaativaan asiaan. Korkein hallinto-oikeus vahvisti, että avustajalle tuli oikeusapulain 17a §:n perusteella maksaa hallinto-oikeudessa suoritetuista toimenpiteistä vaadittu 1300 euron palkkio.

Suomen perustuslaki 107 §
Oikeusapulain 17a §
Oikeusavun palkkioperusteista annettu valtioneuvoston asetus 7a § 1 ja 2 momentti
Ulkomaalaislaki 101 §

KHO:2018:96

Viestintämarkkinat – Televisio- ja radiolähetystoiminnan tukku- markkinat – Sovellettava laki – Laki sähköisen viestinnän palveluista – Tietoyhteiskuntakaari – Merkityksellisen markkinan määrittely – Huomattavan markkinavoiman erityy – Huomattavan markkinavoiman erityykselle

asetettavat velvollisuudet – Velvollisuus noudattaa kustannussuuntautunutta hinnoittelua – Päälähetysaseman mastokohtainen antennipaikan enimmäishinta – Säätely toiminta – Säätelytoiminta – Sitoutunut pääoma – Kohtuullinen tuotto – Viestintäviraston harjantavalla – Valitusoikeus

Viestintävirasto oli televisio- ja radiolähetystoiminnan tukkumarkkinoita koskevassa päätöksessään määritellyt merkitykselliset hyödykemarkkinat ja maantieteelliset markkinat ja katsonut Digita Oy:llä edelleen olevan huomattavan markkinavoiman (HMV) asema antennipaikkaan ja -kapasiteettiin pääsyn, televisiolähetyspalveluiden ja valtakunnallisten radiolähetyspalvelujen tukkumarkkinoilla. Virasto oli asettanut Digitalle useita huomattavan markkinavoiman velvollisuuksia.

Asiassa oli kysymys Viestintäviraston viestintämarkkinalain kumoamisen jälkeen ensimmäistä kertaa tekemästä huomattavaa markkinavoimaa koskevasta päätöksestä ja siinä asetetuista velvoitteista. Kun otettiin huomioon, että viestintämarkkinalakiin perustuvat teleyritysten oikeudet ja velvollisuudet jäivät voimaan, kunnes Viestintävirasto oli ensimmäistä kertaa tehnyt tietoyhteiskunta-kaaren mukaisen päätöksen huomattavasta markkinavoimasta ja sen seurauksena asettanut teleyrityksille tietoyhteiskunta-kaaren mukaiset oikeudet ja velvollisuudet, Viestintäviraston oli tullut soveltaa valituksenalaista päätöstä tehdessään ja sen osana olevaa menetelmämuistiota laatiessaan tietoyhteiskunta-kaaren säännöksiä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Viestintävirasto oli määritellyt televisio- ja radiolähetyspalvelujen tukkumarkkinat ja merkitykselliset hyödykemarkkinat sekä maantieteelliset markkinat tietoyhteiskunta-kaaren ja puitedirektiivin sekä komission direktiivin nojalla antamien suositusten mukaisesti. Lisäksi korkein hallinto-oikeus katsoi, että Digitalilla oli huomattava markkinavoiman asema antennipaikkaan ja -kapasiteettiin pääsyn, televisiolähetyspalveluiden ja valtakunnallisten radiolähetyspalvelujen tukkumarkkinoilla ja tämän vuoksi Viestintäviraston oli tullut asettaa Digitalle tietoyhteiskunta-kaaren mukaisia huomattavan markkinavoiman velvollisuuksia.

Korkein hallinto-oikeus katsoi myös, että Viestintäviraston Digitalle asettamat huomattavan markkinavoiman velvollisuudet olivat valtaosin tietoyhteiskunta-kaaren mukaisia ja oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden. Viestintävirasto oli toiminut harjantavallansa rajoissa lukuun ottamatta antennipaikan vuokraamiselle mastokohtaisesti määrättyä enimmäishintaa siltä osin kuin kysymys oli sääntelytoimintaan sitoutuneen pääoman kohdistamisesta, mikä oli ratkaistava tosiasiakysymyksenä. Kun kuitenkin otettiin huomioon, että asiassa ei ollut esitetty riittävää selvitystä sääntelytoimintaan sitoutuneen pääoman kohdentamisesta sekä se, että enimmäishintaa koskeva velvollisuus oli päättynyt 24.4.2018, asiassa ei ollut enää syytä kumota Viestintäviraston päätöstä ja palauttaa asiaa Viestintäviraston käsiteltäväksi päälähetysasemien mastokohtaisten antennipaikan vuokrauksen enimmäishintojen uudelleen määrittämiseksi siltä osin kuin kysymys oli päälähetysasemien lähestymiskatoksiin ja huoltotiloihin sitoutuneen pääoman kohdentamisesta. Näin ollen lausuminen Digitalin valituksesta raukesi tältä osin. Muilta osin korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestään ilmenevin perustein, että Viestintäviraston päätös ei ollut Digitalin esittämällä perusteilla lainvastainen. Näiltä osin valitus hylättiin.

Asiassa oli myös ratkaistavana, vaikuttiko Viestintäviraston päätös Yleisradio Oy:n, MTV Oy:n ja Sanoma Finland Oy:n asemaan ja oliko päätöksellä siten katsottava olleen välitön vaikutus mainittujen yhtiöiden oikeuksiin tai etuihin. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Viestintäviraston Digitalle osoittama huomattavan markkinavoiman päätös voi vaikuttaa mainittujen yhtiöiden asemaan televisio- ja radiolähetyspalvelujen markkinoilla puitedirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, sellaisena kuin unionin tuomioistuim on mainittua säännöstä oikeuskäytännössään tulkinnut. Valituksenalaisen päätöksen voitiin siten katsoa vaikuttavan välittömästi mainittujen yhtiöiden oikeuksiin ja etuihin hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin mukaisesti ja Yleisradiolla, MTV:llä ja Sanomalla oli siten katsottava olevan oikeus valittaa Viestintäviraston tekemästä huomattavan markkinavoiman päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Viestintävirasto ei ollut Yleis-

radion, MTV:n ja Sanoman esittämällä tavalla menetellyt lainvastaisesti, kun se ei ollut asettanut Digitalle tukkutasen valtakunnallisille radiolähetyspalveluille päätöksessään asetettujen velvollisuuksien lisäksi muita velvollisuuksia kuin hinnaston ja toimitusehtojen julkaisua koskevan velvoitteen, ja että Viestintävirasto oli voinut poistaa aikaisemmat analogista valtakunnallista radiolähetyspalvelua koskevat velvoitteet. Viestintävirasto ei ollut menetellyt lainvastaisesti myöskään siltä osin, kun se ei ollut asettanut televisiolähetyspalveluiden tukkumarkkinoille enimmäishintaa. Näin ollen Yleisradion, MTV:n ja Sanoman yhteinen valitus hylättiin.

Keskeiset sovelletut oikeusohjeet ja muu huomioon otettava aineisto

Kansallinen lainsäädäntö:

Laki sähköisen viestinnän palveluista (aikaisemmin tietoyhteiskunta-kaari) 1 §, 3 § 8 ja 9 kohta, 51 §, 52 § 1, 3 ja 4 momentti, 53 § 1–4 momentti, 56 § 1 ja 3 momentti, 68 § 1 ja 2 momentti, 69 § 1 ja 3 momentti, 71 § 1–5 momentti, 82 § 1 ja 2 momentti, 308 § 1 momentti, 310 § 1 momentti 4 kohta, 312 § 1 momentti, 315 § 1 ja 2 momentti, 351 § 1 momentti, 352 § 1 ja 4 momentti

Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta 2 §

Hallintolainkäyttölaki 6 §, 22 § ja 26 § 1 momentti

Hallintolaki 6 §, 11 §, 31 § 1 momentti, 34 § 1 momentti, 36 §, 44 § 1 momentti 3 kohta, 45 § 1 momentti, 47 § 1 momentti, 49 § 1 ja 3 momentti, 54 § 1 momentti, 57 § 1 momentti, 60 § 1 momentti

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 18 § 1 ja 3 momentti, 19 § 1 ja 2 momentti

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 11 § 1 momentti ja 2 momentti 1 kohta, 24 § 1 momentti 20 kohta, 26 § 1 momentti 2 kohta

Laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä 3 § 1 momentti

Unionin oikeus:

Euroopan unionin perusoikeuskirja 47 artikla 1 kohta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä 2002/21/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/140/EY (puitedirektiivi) 4 artikla 1 kohta, 5 artikla 1 ja 3 kohta, 6 artikla 1 kohta,

7 artikla 3 ja 4 kohta, 5 kohta a alakohta, 6 ja 7 kohta, 7 a artikla 1 kohta, 8 artikla 1, 2 ja 5 kohta, 14 artikla 2 kohta, 15 artikla 2 ja 3 kohta, 16 artikla 1, 3, 4 ja 6 kohta a alakohta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistomintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä 2002/19/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/140/EY (käyttöoikeusdirektiivi) 2 artikla 2 kohta a alakohta, 8 artikla 2 ja 4 kohta, 12 artikla 1 ja 2 kohta, 13 artikla 1 ja 2 kohta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/61/EU toimenpiteistä nopeiden sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi 1 artikla 4 kohta

Oikeuskäytäntö:

- KHO 2014:157
- KHO 2012:58
- KHO 7.5.2012, taltionumero 1115
- Asia C-282/13, T-Mobile Austria, EU:C:2015:24
- Asia C-140/13, Altman ym, EU:C:2014:2362
- Asia C-28/15, Koninklijke KPN ym., EU:C:2016:692
- Asia C-277/16, Polkomtel, EU:C:2017:989

Muu huomioon otettava aineisto:

Komission suositus sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/21/EY mukaisesti ennakkosääntelyn alaisiksi tulevista merkityksellisistä tuote- ja palvelumarkkinoista sähköisen viestinnän alalla (2014/710/EU) 2 kohta

Euroopan komission ohjeet markkina-analyyseistä ja huomattavan markkinavoiman arvioimista varten sähköisen viestinnän verkkoja ja palveluja koskevassa yhteisön sääntelyjärjestelmässä (2002/C 165/03) 1, 7, 20, 24, 25, 27, 28, 31, 72, 75, 78–80, 114, 117, 118, 135 ja 145 kohta

KHO:2018:98

Lääkevalmisteen korvattavuus – Peruskorvattavuus – Erityiskorvattavuus – Korvattavuuden rajoittaminen – Kohtuullinen tukkuhinta – Kuuleminen – Saman sairauden hoidossa käytettävä vastaava valmiste – Diabeteslääke – Glargininsuliini – Biosimilaarivalmiste – Luotta-

muksensuoja – Tasapuolinen kohtelu – Päätöksen perusteellinen

Lääkkeiden hintalautakunta oli vahvistanut glargininsuliinia vaikuttavana aineena sisältävän pitkävaikutteisen diabeteslääkkeen rajoitetun perus- ja erityiskorvattavuuden ja vahvistanut kysymyksessä olevalle valmisteelle kohtuullisen tukkuhinnan. Hakemus, jonka mukaan peruskorvattavuus olisi ollut rajoittamaton ja erityiskorvattavuus joko rajoittamaton tai vähemmän rajoitettu kuin päätöksen mukaan, oli kuukauden ylimenovaihetta lukuun ottamatta tullut päätöksellä hylätyksi.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi hakijan lääkkeiden hintalautakunnan päätöksestä tekemän valituksen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lääkkeiden hintalautakunta ei ollut toiminut kuulemisvelvollisuutensa vastaisesti, kun se oli toimivaltansa perusteella omasta aloitteestaan rajoittanut lääkevalmisteen peruskorvattavuutta sekä sen erityiskorvattavuutta hakijan esittämää tiukemmin, varaamatta hakijalle tilaisuutta lausua rajoituksesta.

Lääkkeiden hintalautakunnalla oli peruskorvattavuuden rajoittamista koskevan sairausvakuutuslain 6 luvun 6 §:n 1 momentin ja erityiskorvattavuuden rajoittamista koskevan sairausvakuutuslain 6 luvun 9 §:n 2 momentin nojalla ollut toimivalta omasta aloitteestaan rajoittaa valmisteen perus- ja erityiskorvattavuutta, vaikka sen käsiteltävänä oli ollut valittajan perus- ja erityiskorvattavuutta sekä kohtuullisen tukkuhinnan vahvistamista koskeva hakemus.

Valittajalle ei ollut voinut syntyä luottamuksensuojaa lääkkeiden hintalautakunnan aiemmasta samaa valmistetta koskeneesta päätöksestä, jolla valmisteen perus- ja erityiskorvattavuus oli 11 kuukauden määräajaksi vahvistettu rajoittamattomana diabeteksen hoitoon. Lääkkeiden hintalautakunta ei ollut muun ohella markkinatilanteen muuttuessa sidottu aikaisemmissa päätöksissään tekemiinsä kannanottoihin.

Lääkkeiden hintalautakunnan päätöksen lainmukaisuuden kannalta ratkaisevaa oli, oliko päätöksen mukaiseen rajoitukseen esitetty riittävät hoidolliset ja taloudelliset perusteet.

Lääkevalmisteen laajasta käytöstä aiheutuvien kustannusten kohtuullisuutta oli arvioitava sairausvakuutuslain 6 luvun 6 §:n

1 momentin 2 kohdan ja 9 §:n 2 momentin nojalla ottaen huomioon mainitun luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen saman sairauden hoidossa käytettävien vastaavien lääkevalmisteiden hinnat Suomessa. Valmisteen käytöstä aiheutuvia kustannuksia oli voitu verrata muuhun samaa vaikuttavaa ainetta sisältävään valmisteeseen ja tämän biosimilaariin, joita voitiin pitää kysymyksessä olevaa valmistetta vastaavina.

Lääkkeiden hintalautakunta oli esittämällään perusteilla voinut päätyä katsomaan, että kysymyksessä olevan valmisteen laajasta käytöstä voisi aiheutua sairausvakuutuslain 6 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kohtuuttomia kustannuksia verrattuna hakemusteella saavutettavaan hyötyyn.

Päätöstä ei ollut perusteita pitää hallintolain 45 §:n 1 momentin vastaisesti perustelemattomana sillä perusteella, että lääkkeiden hintalautakunta ei ollut yksityiskohtaisesti vertailut valittajan hakemuksensa tueksi esittämiä perusteita valituksenalaisesta päätöksestä ilmeneviin, valmisteen rajoitettua perus- ja erityiskorvattavuutta koskeviin perusteisiin.

Sairausvakuutuslaki 6 luku 5 § 1 momentti, 6 §, 7 § 1 momentti ja 9 § Hallintolaki 6 §, 31 § 1 momentti, 32 §, 34 § 1 momentti ja 45 § 1 momentti

KHO:2018:99

Kansalaisuusasia – Henkilöllisyys – Henkilöllisyyden luotettava selvittäminen – Kokonaisharkinta – Ristiriitaiset tiedot – Syntymäaika – Oikeuslääketieteellinen tutkimus iän selvittämiseksi

Kansalaisuuslain mukaan Suomen kansalaisuuden myöntäminen edellyttää luotettavasti selvitettyä henkilöllisyyttä. Sitä, onko kansalaisuutta hakevan henkilöllisyys tullut luotettavasti selvitettyksi, on arvioitava kokonaisharkinnalla.

Ensisijaisesti arviointi perustuu asiakirjoihin. Jos hakijan kotimaasta ei kuitenkaan ole saatavilla luotettavia asiakirjoja, arviointi on tehtävä muun selvityksen kuten hakijan oman kertoman perusteella, jos sitä voidaan pitää luotettavana. Luotettavuuden arviointiin vaikuttaa esimerkiksi se, vastaako hakijan ilmoittama ikä todellisuutta. Tällöin voidaan myös muu kuin hakijan esittämä selvitys ottaa

huomioon. Hakijan oleskelulupasian yhteydessä mahdollisesti tehty oikeuslääketieteellinen tutkimus iän selvittämiseksi voi olla tällaista muuta kokonaisharkinnassa huomioon otettavaa selvitystä.

Valittaja oli saapunut Suomeen vuonna 2012 ilman henkilöllisyyttä osoittavia asiakirjoja. Hän oli kansalaisuusasian käsittelyn yhteydessä vuonna 2016 ilmoittanut olleensa Suomeen saapuessaan 15-vuotias. Valittajalle oli hänen Suomeen saapuessaan tehty oikeuslääketieteellinen tutkimus, jonka mukaan hän oli ollut tuolloin ainakin 18-vuotias.

Oikeuslääketieteellisellä tutkimuksella iän selvittämiseksi ei voida saada tarkkaa tietoa eikä edes täysin luotettavaa arviota hakijan iästä. Tutkimuksen tulokset voidaan kuitenkin ottaa huomioon arvioitaessa, vastaako hakijan ilmoittama ikä yhtenä henkilöllisyyden määrittämisen kriteerinä todellisuutta. Kun otettiin huomioon valittajan ilmoittaman syntymäajan ja oikeuslääketieteellisen tutkimuksen perusteella arvioitun syntymäajan välinen huomattava ristiriita, valittajan henkilöllisyyttä ei voitu kokonaisuutena arvioiden pitää luotettavasti selvitettyinä.

Kansalaisuuslaki 6 §
Ulkomaalaislaki 6a §

KHO:2018:100

Lääkevalmiste – Rinnakkaisvalmiste – Viitehintaryhmä – Viitehintaryhmän muodostaminen – Viitehintaryhmään sisällyttäminen – Hintailmoitus – Kauppaan-tuloilmoitus – Kaupan olo – Selvittämisvelvollisuus – Valituksen tutkiminen – Päätöksen tiedoksianto – Yleistiedoksianto – Tiedoksianto verkossa – Suostumus sähköiseen tiedoksiintoon

Lääkkeiden hintalautakunta oli päättänyt muodostaa viitehintaryhmät lääkevalmisteista, joiden myyntiluvan haltija valittaja oli, ja niiden rinnakkaisvalmisteista, sekä julkaissut päätöksensä valitusosoituksineen verkkosivustollaan.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lääkkeiden hintalautakunta ei ollut noudattanut 21.6.2017 tekemäänsä viitehintaryhmien muodostamista koskevaa päätöstä tiedoksiantaessaan hallintolain 62 §:n 1 momentissa säädettyä yleistiedoksiantoa koskevaa menettelyä,

sillä päätöksestä ei ollut asiassa saadun selvityksen perusteella ilmoitettu virallisessa lehdessä eikä lääkkeiden hintalautakunnan verkkosivustolla olevaan ilmoitukseen ollut sisältynyt tietoa siitä, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä.

Kun valittaja ei ollut myöskään antanut suostumustaan päätöksen sähköiseen tiedoksiintoon sähköisestä asioinnista viranomaistoinnassa annetun lain 18 §:n 1 momentissa säädetyllä tavoin, valitusaika lääkkeiden hintalautakunnan 21.6.2017 tekemästä viitehintaryhmien muodostamista koskeva päätöksestä ei ollut edellä kuvatussa tilanteessa valittajan osalta alkanut kulu. Näin ollen valittajan maanantaina 24.7.2017 saapunut valitus oli katsottava tehdyksi määräajassa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, ettei lääkkeiden hintalautakunnalla ollut viitehintaryhmän muodostamista koskevan menettelyn summaarisuuden ja massaluontoisuuden vuoksi lähtökohtaisesti velvollisuutta selvittää kunkin viitehintaryhmään sisällytettävän lääkevalmisteen konkreettista kaupanoloa, vaan lautakunnan oli arvioitava viitehintaryhmän muodostamisen edellytyksiä lääkkeiden myyntilupien haltijoilta saamiensa ilmoitusten perusteella. Lääkkeiden hintalautakunnan oli esillä olevassa tapauksessa kuitenkin ollut perusteltua valittajan sille tekemän selvityspyynnön johdosta lisäksi tiedustella rinnakkaisvalmisteiden kaupanoloa rinnakkaisvalmisteiden myyntiluvan haltijan edustajilta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lääkkeiden hintalautakunta oli voinut katsoa rinnakkaisvalmisteiden olleen sairausvakuutuslain 6 luvun 19 §:n 3 momentin mukaisesti kaupan hintailmoituksen ajankohtana, kun valmisteet olivat tällöin olleet tukkuliikkeestä saatavilla. Näin ollen lääkkeiden hintalautakunta oli voinut ja sen oli tulnutkin muodostaa valituksen kohteena olevat viitehintaryhmät.

Sairausvakuutuslaki 6 luku 18 §
1 momentti, 19 § 2 momentti, 20 §
1 ja 2 momentti, 21 § 1 ja 2 momentti
sekä 26 §
Hallintolainkäyttölaki 22 §
Hallintolaki 54 § 1 momentti, 55 §
1 momentti ja 62 §
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoinnassa 18 ja 19 §

Ympäristöasiat

KHO:2018:76

Maankäyttö ja rakentaminen – Ranta-asemakaava – Matkailupalvelujen alue – Ranta-asemakaavan sisältövaatimukset – Rantarakentamisen mitoitus – Vapaan rantaviivan vaatimus – Virkistystarpeiden huomioon ottaminen

Ranta-asemakaava oli laadittu matkailupalvelukokonaisuuden toteuttamiseksi joen ranta-alueelle. Kaava-alueella oli jokeen rajoittuvaa luonnollista rantaviivaa 500 metriä ja muunnettua rantaviivaa noin 125 metriä. Joen ranta-alueet olivat paikoin hyvin tiheään rakennettuja. Kaava-alueella oli olemassa oleva loma-asunto. Ranta-asemakaavassa oli osoitettu joen rantaan ulottuva laaja yhteiskäyttöinen lähivirkistysalue (VL-yk) ja tälle alueelle rantaviivan tuntuun saunan rakennusala sekä rantaviivaan rajoittuva olemassa olevaa loma-asuntoa varten tarkoitettu loma-asuntojen korttelialue yhdelle enintään kaksiasuntoiselle loma-asunnolle (RA) ja samoin rantaviivaan rajautuvia maa- ja metsätalousalueita (M). VL-yk-alueen ja M-alueiden taustamaastoon oli osoitettu muun ohella matkailua palvelevia korttelialueita (RM), joille oli kaavassa osoitettu rakennusoikeutta yhteensä 1 800 kerrosneliometriä.

Matkailupalveluihin liittyvää rakentamista voitiin sinänsä osoittaa erilaisin mitoitusperustein ja myös tehokkaammin kuin tavanomaisen loma-asumisen alueille. Siten pelkästään se seikka, että sallittavan lomarakentamisen määrän arvioinnissa apuvälineenä käytettävä rantarakentamisen mitoitus ylitti jo nykytilanteessa ranta-asemakaava-alueilla yleisesti hyväksyttävän mitoituksen, ei ollut kaavan lainmukaisuuden arvioinnissa ratkaisevaa. Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyt ranta-asemakaavan sisältövaatimukset oli kuitenkin otettava huomioon myös silloin, kun ranta-asemakaavassa osoitettiin matkailua palvelevaa rakentamista ranta-alueelle.

Kun otettiin huomioon matkailupalvelukokonaisuutta varten osoitettu rakentamisen määrä ja sen sijoittuminen joen ranta-alueelle, tuli kaava-alueen ranta lähes kokonaisuudessaan varatuksi rantaan tukeutuvaa rakentamiseen. Ranta-asemakaavan maan-

käyttöratkaisusta seurasi, että kaavan ranta-alueelle ei jäänyt riittävästi maankäyttö- ja rakennuslain 73 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yhtenäistä rakentamistontta aluetta. Kun myös otettiin huomioon joen varren rakentamistilanteesta saatu selvitys ja se, että ranta-asemakaavassa osoitetut virkistysalueet olivat osa kaavan matkailupalvelukokonaisuutta, kaavaa laadittaessa ei ollut maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 9 kohdassa tarkoitettulla tavalla riittävästi otettu huomioon virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyttä. Ranta-asemakaava oli siten lainvastainen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 39 § 2 momentti 9 kohta, 54 § 4 momentti, 73 § 1 momentti
Ks. ja vrt. KHO 2014:89

KHO:2018:80

Ympäristölupa – Lupamääräysten tarkistaminen – Toiminnan olennainen muuttaminen – Betonin tuotanto – Tuotantomäärä – Melupäästö – Liikenne

Valmisbetonin ja märkäläästin tuottamiseen myönnettyssä ympäristöluvassa, sellaisena kuin se oli hallinto-oikeuden päätöksellä osittain muutettuna, oli rajoitettu tuotantomäärä 40000 m³:een/vuosi. Betonitehtaan meluhaitta aiheutui pääasiassa toimintaan liittyvästä liikennöinnistä, kuten valmisbetonia pois kuljettavien autojen liikkumisesta alueella sekä mahdollisesti lastaamisen yhteydessä syntyvästä kolahtelusta. Tehtaan tuotantomäärän lisääminen hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti olisi lisännyt vastaavasti tehdasalueen liikennöintiä, minkä voitiin arvioida olevan eräistä naapurisuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentti huomioon ottaen häiritsevää lähiympäristön asukkaille etenkin yöaikaan. Kun yhtiön vaatima tuotantomäärä oli sidoksissa suoraan toiminnasta aiheutuvaan liikenteen määrään ja siitä lähiympäristölle häiriötä aiheutuviin melupäästöistöihin, eikä toiminnan meluvaikutuksia ollut selvitetty, tuotantomäärää oli voitu ympäristönsuojelulain (86/2000) 42 §:n 1 momentti ja 43 §:n 2 momentti huomioon ottaen rajoittaa lupamääräyksellä. Ympäristöhaittojen ehkäiseminen tai rajoittaminen ei ollut mahdollista muilla määräyksillä.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 28 § 3 momentti, 42 § 1 momentti ja

43 § 1 ja 2 momentti Ks. myös ympäristönsuojelulaki (527/2014) 29 § 1 momentti, 49 § ja 52 § 1 ja 2 momentti

KHO:2018:82

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennuslupa – Rakennusluvan hakeminen – Rakennuspaikan hallinta – Yhteisomistus – Tontin osaomistajan suostumus luvan hakemiseen – Hallinnanjakosopimus

A, B ja C omistivat tontin ja sillä sijaitsevan kaksiasuntoisen rakennuksen yhteisesti määräosin siten, että A:n osuus oli ¼, B:n osuus ¼ ja C:n osuus ½. Tontilla sijaitsevan rakennuksen asuntoa 2 hallinneet A ja B hakivat rakennuslupaa rakennuksen vaipan sisällä ilman lupaa tehdyille toimenpiteille, joihin kuului muun ohella asuntojen välisen seinän siirtäminen. Asiassa oli ratkaistavana, edellyttikö rakennusluvan myöntäminen kaikilta osin tai ainakin osaksi myös C:n hakemusta tai suostumusta. Jos rakennusluvan myöntämisen katsottiin edellyttävän vähintäänkin C:n suostumusta, asiassa oli edelleen arvioitava, miten suostumus voitiin katsoa annetuksi.

Luvanhakijat A ja B omistivat tontista määräosan eivätkä he siten yhdessä hallinneet koko rakennuspaikkaa. Tilanteessa, jossa rakennuspaikka oli yhteisomistuksessa, rakennusluvan myöntäminen edellytti lähtökohtaisesti kaikkien yhteisomistajien suostumusta rakennushankkeeseen.

Tonttia ja rakennusta koskevalla hallinnanjakosopimuksella ja siihen tehdyllä muutoksella oli yhteisomistajien kesken sovittu muun ohella tontilla sijaitsevan rakennuksen hallinnan jakamisesta. Hallinnanjakosopimuksen muutoksen liitteenä olevasta pohjapiirustuksesta ilmeni, että asuntojen 1 ja 2 välistä seinää ja samalla yhteisomistajien aikaisemmin hallitsemien rakennuksen osien välistä rajaa oli tuossa yhteydessä siirretty. Hallinnanjakosopimus ja sen muutos oli kirjattu lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

D:n, joka oli hallinnanjakosopimuksen muutosta allekirjoitettaessa omistanut ½ määräosan tontista ja sillä sijaitsevasta rakennuksesta, oli A:n ja B:n ohella katsottava sopimuksen hyväksymisellä antaneen suostumuksensa asuntojen 1 ja 2 välisen seinän siirtämiselle. C:n oli osatessaan D:n osuuden tontista ja ra-

kennuksesta tullut olla tietoinen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattua hallinnanjakosopimuksesta ja sen muutoksesta. Hallinnanjakosopimus ja sen muutos sitoivat siten C:tä tontin ja rakennuksen määräosan luovutuksensaajana.

Kun otettiin huomioon edellä hallinnanjakosopimuksesta ja sen muutoksesta lausuttu, asuntojen 1 ja 2 välisen seinän siirtämiseen oli ollut kaikkien yhteisomistajien suostumus ja C oli määräosan luovutuksensaajana myös tähän suostumukseen sidottu. Kun tämän lisäksi otettiin huomioon, että muut rakennusluvalla hyväksytyt suhteellisen vähäiset muutostyönteet olivat tapahtuneet rakennuksen vaipan sisällä A:n ja B:n hallinnanjakosopimuksen nojalla hallitsemisissa tiloissa, rakennusluvan hakeminen ei ollut edellyttänyt hallinnanjakosopimuksen lisäksi C:n erillistä suostumusta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 131 § 1 momentti
Maakaari 14 luku 3 §
Ks. ja vrt. KHO 2013:43

KHO:2018:83

Ympäristölupa – Vakuus – Jätteen käsittelytoiminta – Betoni- ja tiilijättemurske – Jätehuollon varmistaminen – Toiminnan lopettaminen – Jätteen määrä ja laatu – Hyötykäyttö – MARA-asetus

Kierrätysbetonin ja tiilen käsittelylaitoksen toimintaan myönnettyllä ympäristöluvalla oli sallittu varastoida toiminta-alueella yhteensä 400000 tonnia betoni- ja tiilijätettä. Aluehallintovirasto oli pitänyt ympäristönsuojelulain (86/2000) 43 a §:n (647/2011) mukaista jätteen käsittelytoiminnalta vaadittavaa vakuutta tarpeettomana ottaen huomioon jätteen ominaisuudet ja murskeiden hyötykäyttömahdollisuudet maarakentamisessa. Hallinto-oikeus oli hylännyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) valituksen aluehallintoviraston päätöksestä.

KHO kumosi ELY-keskuksen valituksesta aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti asian vakuuden asettamista varten aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Päätöksen perusteluissa lausuttiin, että vakuus voitiin jättää vaatimatta vain poikkeustapauksissa. Edellytyksenä oli, että vakuudella katettavat kustannukset olisivat vähäiset.

Murskaamatonta jätettä saatiin varastoida alueella suuri määrä, eikä murskaamattomalla betoni- ja tiilijätteellä ollut vielä taloudellista arvoa. Siitä seikasta, että valmis betoni- ja tiilijättemurske oli hyödynnettävissä maarakennuskohteissa, ei seurannut, että murskaamattomalla betoni- ja tiilijätteellä olisi aina taloudellista arvoa. Ennen hyödyntämistä jäte oli murskattava ja siitä oli otettava tarvittavat analyysit. Vakuuden asettamisvelvollisuudesta ei lain mukaan ollut voitu poiketa myöskään sillä perusteella, että toiminnanharjoittaja oli vakavarainen. Näin ollen toiminnalta oli edellytettävä edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettua jätteenkäsittelytoiminnan vakuutta.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 43a § (647/2011 ja 196/2012)
Ks. myös ympäristönsuojelulaki (527/2014) 59 §

Verotusasiat

KHO:2018:77

Elinkeinotulon verotus – Mentyksen vähennyskelpoisuus – Myyntisaaminen – Pääomalaina

A Oy oli toimittanut tytäryhtiölleen tuotteita, mistä oli kertynyt A Oy:lle myyntisaamia. A Oy ja tytäryhtiö olivat vuonna 2011 sopineet, että osa myyntisaamisista muutetaan pääomalainaksi, ja kirjanpidossa tämä erä oli käsitelty pääomalainana. Tytäryhtiö oli asetettu konkurssiin vuonna 2013. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että pääomalainasaatavaksi muunnettu saatava oli menettänyt luonteensa elinkeinotulon verottami-

sesta annetun lain 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettuna myyntisaamisena. A Oy:n vaatimus saatavan menetyksen vähentämisestä verotuksessa hylättiin. Verovuosi 2013.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 7 § ja 16 § 7 kohta

KHO:2018:97

Arvonlisävero – Arvonlisäveron soveltamisala – Verollinen liiketoiminta – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Vastike – Valtion tuki – Vähennysoikeus – Henkilöstön koulutuksesta aiheutuvat kustannukset

A Oy, joka harjoitti pääasiallisena toimintanaan arvonlisäverollista liiketoimintaa, toimi lisäksi Opetushallituksen valvonnan alaisena ammatillisena erikoisoppilaitoksena ja oli saanut tätä varten opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan. Luvan mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja muuta ammatillista lisäkoulutusta ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. A Oy sai tätä koulutustoimintaansa varten valtion tukea. Erikoisoppilaitos toimi A Oy:n sisäisenä yksikkönä.

Saamansa luvan perusteella A Oy järjesti ammatillista lisäkoulutusta omille työntekijöilleen. Lisäksi A Oy järjesti peruskursseja henkilöille, jotka todennäköisesti tultiin myöhemmin palkkaamaan A Oy:n palvelukseen. Lisäkoulutus ja peruskurssit olivat niille

osallistuville maksuttomia. A Oy osti koulutuspalveluja alihankintana B Oy:ltä, joka laskutti tuottamistaan palveluista A Oy:tä. Asiassa oli kysymys siitä, oliko A Oy:llä oikeus vähentää B Oy:ltä ostamiinsa koulutuspalveluihin sisältyvät arvonlisäverot.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A Oy:llä oli oikeus vähentää B Oy:n veloituksiin sisältyvä arvonlisävero siltä osin kuin koulutus käsitti A Oy:n palveluksessa olevan henkilökunnan lisä- ja täydennyskoulutusta. Sillä seikalla, että A Oy sai koulutukseen lain nojalla valtion tukea, ei ollut vähennysoikeuden suhteen merkitystä.

Sen sijaan siltä osin kuin koulutus kohdistui henkilöihin, jotka koulutuksen aikana eivät olleet A Oy:n palveluksessa, A Oy:n erikoisoppilaitoksena harjoittaman toiminnan katsottiin rinnastuvan sellaisiin lain nojalla koulutusta järjestäviin tai lain nojalla valtion tukea saaviin oppilaitoksiin, joilla ei ollut oikeutta vähentää ostoihinsa sisältyvää arvonlisäveroa. Kun otettiin huomioon myös verotuksen neutraalisuuden periaate, A Oy:llä ei ollut oikeutta vähentää B Oy:n veloituksiin sisältyvää arvonlisäveroa mainituilta osin. Äänestys 4–1.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 21.4.2017–31.12.2018.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 2 § 1 momentti, 18 § 2 momentti, 39 § 1 momentti, 40 § sekä 102 § 1 ja 2 momentti
Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta c alakohta, 24 artikla 1 kohta, 132 artikla 1 kohta i alakohta ja 168 artikla a alakohta